

tudi slovanskim gostom — so ugajale Hubadove narodne pesmi. Pevski zbor jih je izvajal s preciznostjo, ki jo moramo imenovati preciznost „Glasbene Matice“. S tem je povedano vse.

Posebno pohvalo zasluži gđ. Klementina Hrovatinova, ki je zapela s spremljevanjem klavirja Nedvêdovo „Na tujih tleh“. Njen čisti, izredno simpatični sopran in pa mojstrsko prednašanje — oboje je izzvalo med občinstvom toliko glasne pohvale, da je morala vrla pevka dodati še eno točko. Hvala ji!

Ljubljanska društvena godba je svirala same izbrane slovanske komade ter je žela za svoja izborna izvajanja mnogo pohvale, da je morala vedno dodajati nove točke.

Med koncertom so prišli z večernim vlakom bratje Hrvati. Bili so to naši dobri stari znanci in prijatelji gg. Kirin, Klobučar, Trstenjak, Kranjc, Granec in Liseec iz Zagreba. Na kolodvoru jih je sprejela deputacija „Zaveze“ ter jih odvedla na vrt h koncertu. Godba je zasvirala, občinstvo je burno klicalo: „Živio Hrvati!“

Po koncertu se je razvil živahen ples. (Konec.)

## Delovanje „Südmarke“.

Namen nemških obrambnih društev je ponemčevati, tako se je izrazil na javnem zborovanju v Gradcu Südmarkin potovalni učitelj, ki je na podlagi statističnih podatkov dokazoval, da nastopa Südmarka med Slovenci v resnici agresivno. Delokrog Südmarke se razteza sicer po vseh pokrajinah od morja do morja; v istini se osredotočuje na Štajersko in Koroško. Naperjena je torej proti Slovencem, njeno delovanje med Lahi na Tirolskem je malenkostno. Svoj namen dosega Südmarka s tem, da podpira one činitelje nemških narodnih manjšin v slovenskem ozemlju, ki so merodajni za razvoj vsakega naroda.

Šulferajn ustanavlja šole. Südmarka pa skrbi, da se šole dobro frekventujejo, in to dosega z vsestranskimi podporami šolnikov in učiteljev. Skrbi za božičnice in za obdarovanje otrok. Ustanavlja šolarske kuhinje ter kupuje ubožnim šolarjem šolske potrebščine. Podpira otroka v šolskem vrtu, kakor dijaka na vseučilišču, če je le upanje, da se s tem ta ali oni pridobi nemški narodnosti. Za srednješolce skrbi izdatno s štipendijami ter podpira dijaške domove.

V šolske namene žrtvuje Südmarka vsako leto velike vsote, ker ve, da ji ravno na tem polju uspeh ne izostane. Podpira pa tudi uradnike, ki zaradi pičle službe ne morejo izhajati. Kam lahko dovede človeka borba za kruh, kažejo stoteri slučajji takozvanih narodnih odpadnikov dovolj jasno. Nadalje skrbi s podpiranjem uradniškega naraščaja, da se državne službe v slovenskih krajih ohranijo Nemcem. Posebno pozornost obrača sodnijski službi, ki je danes pristopna le sinovom imovitejših staršev. Slovenski akademik, ki je v bedi preživel svoja vseučiliška leta, ne more vstopiti po dovršenih študijah v sodnijsko službo kakor neplačan praktikant, ampak se mora posvetiti taki stroki, ki mu takoj zagotovi gmotni obstanek. In tudi tukaj se je Südmarka marljivo lotila svojega dela: neumorno skrbi za naraščaj nemškemu državnemu uradništvu. In sad tega početja dozoreva v tem, da imamo v slovenskih krajih vedno več nemških sodnikov; slovenskih pa primanjkuje ne zaradi tega, ker nimamo zadostnega števila slovenskih pravnikov, temveč zaradi tega, ker se pri nas vse kolikormogoče izogiblje sodnijske službe ter drvi k odvetništvu in notarijatu. To je veliko socialno zlo na našem narodnem telesu. Dokler Slovenci nimamo lastnih obrambnih društev, bi bilo v interesu stvari, da vsaj slovenski denarni zavodi omogočijo z izdatnimi podporami slovenskemu

uradniškemu naraščaju posvetiti se sodnijski službi, zakaj ravno nemško uradništvo je oni steber, ki vzdržuje umetno nemštvo sredi slovenskega ozemlja. In če pade ta steber, izginejo tudi s časoma na slovenski zemlji sramotilni nemški otoki: posili-nemški trgi in mesta na Štajerskem in Koroškem.

\* Velepomemben činitelj v razvoju vsakega naroda je bogato trgovstvo in cvetoča obrt. Trgovcem in obrtnikom tvorita jedro meščanstva, ki je na Štajerskem povečini nemško. Tudi za ta faktor, ki je v narodnem oziru naravnost odločnoč, skrbi Südmarka s stalnimi podporami. Trgovcem, ki se zavežejo nastaniti se med Slovenci, daje brezobrestna posojila; obrtnike, ki so v narodnem oziru zanesljivi, namešča, v slovenske kraje, jim kupuje hiše, oziroma jim prepušča delavnice za nizko ceno. S tem se zaredi v narodno enotnem slovenskem kraju umetnim potom nemška manjšina; ta zahteva s časom nemško šolo, ustanavlja nemška društva in germanizacija je v polnem teku. Tako so nastale nemške naselbine po štajerskih trgih in mestih.

Na enak način podpira Südmarka tudi delavstvo. Tvorniški delavec s svojo pičlo plačo ne more preživljati sebe in rodovine, skrbeti mora tudi za postranski zaslužek, in tudi v tem oziru se mu ponuja kakor zaveznica — marljiva Südmarka. Podpira ga pri stavbi hišice, oziroma mu preskrblja brezobrestno posojilo za nakup kakega zemljišča. Delavcu, borečemu se za obstanek, niti ne smemo zameriti, če je prestopil Südmarki takorekoč za plačilo v nasprotni tabor; v tem oziru stopa narodnostni moment vedno v ozadje in to je tudi naravno. Zatorej ne kaže takozvanih „nemčurjev“ samo obsojati, jih družabno bojkotirati, jim predbacivati izdajstva itd. Preostaja nam le eno: rešiti jih bede, jih podpirati v bojih za obstanek in tedaj ostanejo gotovo — naši!

Südmarka podpira tudi kmetijstvo. Tako vzdržuje v slovenskem delu Koroške drevesno šolo, kjer se vceplja poleg strokovnega pouka kmetijskim fantom — nemško mišljenje; posebno pozornost obrača kmetijstvu v Kočevju. Naseljevanja se poslužuje seveda le na jezikovni meji, kjer kupuje posestva, jih parceluje in razdelja med zavedne nemške kmete. Jezikovno mešane občine na meji izkuša s pokupovanjem večjih posestev pridobiti v nemške roke, potem občin ponemčiti šole in s tem zatreti slovenski življenj na meji ter ga potisniti proti jugu.

Tragičen slučaj v tem oziru nam nudi obmejna občina Sv. Ilj na Štajerskem, kjer je pokupila Südmarka pred kratkim posestvo v obsegu 200 oralov, ki je na zadnjih občinskih volitvah odločilo v prilog Slovincem. Avstrijski Nemci nameravajo ustanoviti skupno naselbinsko banko, s katero bi v velikem obsegu nastopali proti Slovanom: dozda je vsa stvar seveda še pobožna želja; če se pa uresniči, postane tako sistematično naseljevanje na meji za nas lahko s časoma usodepolno.

Südmarka deluje tudi na poljudno-izobraževalnem polju; ustanavlja knjižnice ter prireja predavanja. Žalostno je le, da zaznamujejo te knjižnice v slovenskih krajih visoko frekvenco; s tem se vceplja Slovincem spoštovanje do nemške kulture in tem potom jim ugaša ljubezen do slovenskega čtiva. Ravno v tem vidimo, kako potrebne so slovenske knjižnice za naš narod in nujno potrebno bi bilo, da začnejo tudi merodajni faktorji s sistematičnim ustanavljanjem knjižnic. Südmarka izdava letno čez 6000 K za knjižnice. Potovalni učitelj Südmarke, ki skrbi za redno poslovanje podružnic, prireja tudi predavanja, ne le agitacijska, temveč tudi znanstvena.

To je v velikih potezah delovanje Südmarke, v kolikor se da sploh orisati in skrajni čas bi že bil, da že začnejo mero-

čajni faktorji na Slovenskem na to misliti, kako bi se dalo to delovanje na naši strani paralizovati, kar bi bilo gotovo bolj potrebno nego dan za dnevom brezplodno pisariti v predalih slovenskega časopisja o „grabežljivih rokah Šudmarke“ ter se omeovati na prazne groznje.

Po „Omladini“.

## Politiški pregled.

\* **Jugoslovanski narodni minister.** S tem vprašanjem se bavi „Naš List“ in izvaja med drugim: Ker namerava vlada izvesti v Dalmaciji razne investicije v znesku več milijonov, ker hoče Dalmacijo v gospodarskem oziru reorganizirati in prikleniti nase z železnicami, novimi parobrodskimi črtami itd., je sprožila izlasti zategadelj to vprašanje. Jugoslovanski minister bo torej imel v prvi vrsti posvetiti se dalmatinskemu gospodarskemu vprašanju, in bo za nje moral prevzeti tudi odgovornost. Vlada bo zato izbirala najbrž med dalmatinskimi poslanci in prvi, ki pade nanj njeno oko, je dr. Ivčević, dalmatinski deželni glavar. Ako bi se ozirala tudi na slovenske poslance, bi prišla menda v prvi vrsti v poštev dr. Ploj in dr. Šusteršič. Govorilo se je tudi že, da postane poslanec Povše Anerspergov naslednik, t. j. poljedelski minister. — Jugoslovansko vprašanje postaja pereče in dela vladi sive lase, zato postaja napram nam mehkejša. Izrabimo svoj položaj, zakaj s svojim ministrom bi ugled Jugoslovancov zrastle nenavadno in zvišala bi se naša politična moč. Koliko bi se dalo doseči za nas pri vladi, ako bi imeli tam svojega moža, in dobimo ga, samo treba našim poslancem složnega nastopa. A zdi se, da se že pojavlja med njimi — konkurenca, tekmovalje, in se zna zgoditi, da nam požre ministra zelena zavist in ljubosumnost. — Samo brezprimerna kratkovidnost naših poslancev je kriva, da Slovenci še do danes nimamo svojega ministra-rojaka. Naša izguba na narodnem in kulturnem polju je zaradi tega ogromna, ker sedaj odločuje v slovenskih narodnih vprašanjih nemški minister Prade, znan po svojem skrajnem radikalizmu v narodno-nemških stvareh. — To je sedaj naše najnujnejše vprašanje, bolj nego vprašanje ljudskega šolstva na Koroškem ali slovenske univerze v Ljubljani, ker jugoslovanski narodni minister bi v vseh teh vprašanjih lahko storil mnogo več nego stori vseh 24 naših poslancev. V tem bi videli naš znaten napredek v zadnjem času, v tem bi videli nekako garancijo za naš obstanek in svetlo zarjo svetle bodočnosti.

\* **Kranjski deželni zbor.** Ministrski svet je sklenil, da letos ne skliče kranjskega deželnega zbora. Vlada se je pripravljala, da poizkusi dognati kompromis, a niti tako daleč ni prišla, da bi bila sploh stopila v meritorna pogajanja z narodno-napredno stranko, zakaj že njeni dogovori s klerikalci in z Nemci so jo prepričali, da je vsak uspeh izključen. Ko je vlada to videla, je sploh prenehala s svojimi poizkusi, doseči sporazumljenje in se je odločila, da deželnega zbora ne skliče. Volilna reforma za deželni zbor je torej za letos pokopana in, ker poteče v kratkem poslovna doba deželnega zbora, se bodo vršile prihodnje volitve na podlagi starega volilnega reda. Mnogo klerikalnih upanj je s tem pokopanih, mnogo klerikalnih nad je splavalo po vodi. Od slovenskih naprednjakov samih bo odvisno, če bo prihodnji deželni zbor sklenil volilno reformo, za kakršno so se zmenili klerikalci in Nemci, ali demokratiško, moderno in pravično volilno reformo.

\* **Reforma deželnih financ.** Finančno ministrstvo namerava koncem septembra sklicati enketo za reformo deželnih financ ter je v ta namen razposlalo deželnim odborom obsežen material o celokupnem gospodarstvu deželnih odborov in o potrebnih reformah.

\* **Za avstrijske izseljence.** Ministrstvo notranjih zadev poroča, da je število avstr. izseljencev v Argentino l. 1906 silno poskočilo. Ministrstvo svari vse avstrijske izseljence, naj se nikar ne izseljujejo v Argentino, ker je ondi položaj izseljencev nad vse neugoden. Najbolje opravijo še oni izseljenci, ki imajo toliko kapitala, da si nakupijo posestva, kjer se pečajo s kmetijo. Tudi rokodelci, katerih obrt je v ozki zvezi s kmetijstvom, kakor n. pr. kovači, tesarji, ključničarji itd. še primeroma dobro izhajajo.

Naravnost beden in obupen pa je položaj navadnih delavcev vseh vrst (poljski delavci, dninarji itd.), za katere delavske plače vedno bolj padajo. Istotako odsvetuje ministrstvo izseljevanje v republiko Čile v Južni Ameriki, posebno rokodelcem in dninarjem, ker se je čilenska vlada pogodila z neko italijansko izseljevalno družbo, da ji ta preskrbuje laške in španske delavce. Sploh pa čilenski domačini nasprotujejo tujcem. Najprimernejši čas za izseljevanje v Čile je od meseca novembra do marca. Pač pa se kaže, da bodo letos ugodne razmere za delavce v Švici. Doba za zidanje traja od začetka marca do konca novembra. Delavske plače znašajo 0.50—0.60 frankov na uro za zidarje, 0.38—0.48 frankov na uro za podajače in 0.28 do 0.37 frankov na uro za dečke. Odpovedi ni. Plačilni dan je vsakih 14 dni. Predujemov ni. Zato si mora vsak toliko denarja vzeti s seboj, da živi z njim 14 dni. Vsak delavec je zavarovan proti nezgodi. Navadni delavnik znaša poleti 10 ur, pozimi ne manj kakor 8 ur na dan. Za nočno in nedeljsko ali za 11 ur na dan, je dovoljena doklada 50%, ravno tako dobe delavci, ki morajo stati v vodi, 50% doklade. Izseljenci naj si poprej preskrbe potne liste, glaseče se za pot v Švico.

\* **Mirovna konferenca v Haagu.** Angleški delegat Frey je utemeljeval predlog za omejitev oboroževanja sledeče: „V imenu angleške vlade prinašam predlog največje važnosti. Ko je ruski car sklical prvo mirovno konferenco, je predlagal za njeno prvo nalogo, brez odlašanja iskati sredstev, da se omeji neprestano oboroževanje na suhem in na morju. Leta 1898. je naslovil v carjevem imenu grof Mura v je v na Evropo spomenico, v kateri je dokazoval, da mora to neprestano oboroževanje dovesti do poloma, ki napolnjuje že sedaj vsako človeško mišljenje z grozo. Te besede so danes še resničnejše in prepričevalnejše, ker so se izdatki za armado medtem še pomnožili. Prosim vas, da se ne razidete, preden niste izrekli želje, naj bi se vse vlade sveta prav resno posvetile omejitvi vojaških bremen; toda le z dobro, svobodno voljo vsake vlade je mogoče stvar naših želj uresničiti. Moja vlada me je pooblastila, podati sledečo izjavo: „Anglija bi bila pri volji, vsako leto predložiti velesilam načrte o konstrukciji novih vojnihih ladij in o tozadevnih stroških.“ Končno je predlagal: Konferenca naj potrdi resolucijo, ki jo je sprejela konferenca l. 1899. in ki meri na omejitev vojaških bremen. Z ozirom na to, da so ta bremena od onega leta narasla, skoraj v vseh deželah, izjavlja konferenca, da bi bilo jako želeli, naj bi vlade začele to vprašanje iznova resno študirati.“ — Med tem ko se je sklepalo na mirovni konferenci v Haagu, naj vse države delujejo na omejitev oboroževanja, je švedska vlada izdelala načrte, kako si pomnoži armado. Pehotni polki, ki imajo dosedaj po tri bataljone, se razširijo na štiri bataljone; topničarski polki se pa tudi pomnože in pri vsaki diviziji se ustanovi poseben oddelek za puške na stroj. — To je zasmehovanje mirovne konference.

\* **Ogrsko.** Rumunska „Tribuna“ je priobčila statistiko o obsodbah nemadarskih politikov, časnikarjev in rodoljubov sploh v dobi koalicijske vlade. Ječe se je prisodilo 21 let, 9 mesecev in tri dni, denarnih glob 20.000 K, a pravdni stroški znašajo 60.000 K. — Leta 1890. je živel v Evropi 4.349.739 Židov, od teh jih je bilo na Ogrskem 725.222, t. j. šestina vseh evropskih Židov. Leta 1850. so prišli na Ogrskem na vsakih 100 prebivalcev trije Židje. a leta 1900. že pet. Od leta 1850. do 1900. so se pomnožili ogrski Židje od 368.525 na 826.222. Tretjina ogrskih Židov živi po mestih, samo v Budimpešti jih je 167.974, t. j. vsak četrti Budapeštan je Žid.

\* **V Štutgartu na Nemškem zboruje sedmi mednarodni socialistički kongres ob udeležbi zastopnikov vsega sveta.**

\* **Kongres francoskih socialistov v Nancyju** je zavrnil predlog Herveja, naj bi se državljani vseh dežel pozvali, naj odgovore na vsako napoved vojske z vojaškim štrajkom in vstajo. Sklenilo pa se je, proti razoroževanju buržoazije in oboroževanju delavskih slojev pripraviti splošno ljudsko oboroževanje.

## Vestnik.

**Učiteljski dobrotniki.** Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani so darovali: Sl. mestno županstvo